

Nové možnosti rozvoje vzdělávání na Technické univerzitě v Liberci

Specifický cíl A2: Rozvoj v oblasti distanční výuky, online výuky a blended learning

NPO_TUL_MSMT-16598/2022

Pedagogika

Financováno
Evropskou unií
NextGenerationEU

Národní
plán
obnovy

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

Pedagogická profese

- Pedagogická profese je náročná, ale zároveň nesmírně smysluplná práce. Pedagogové hrají klíčovou roli ve vzdělávání a výchově jedinců, a tím pádem i v rozvoji celé společnosti.

Pestrost pedagogických profesí

Pedagogické profese zahrnují široké spektrum pracovních pozic. Patří sem nejen klasičtí:

- **Učitelé mateřských škol**
- **Učitelé základních škol**
- **Středoškolští pedagogové**
- **Lektoři** v různých vzdělávacích institucích (kroužky, jazykové školy, vysoké školy)
- **Školní psychologové a speciální pedagogové**
- **Vychovatelé** v družinách, internátech či domovech mládeže
- **Pedagogové volného času** v organizacích jako Dům dětí a mládeže

Každá z těchto profesí má svá specifika, ale všechny spojuje společný cíl: podílet se na vzdělávání a výchově jedinců a připravovat je na budoucí život.

Náplň práce pedagoga

- **Výuka:** Plánování, příprava a realizace výuky podle daného kurikula. Využívání různých pedagogických metod a pomůcek tak, aby žákům předávali znalosti a dovednosti zábavnou a efektivní formou.
- **Hodnocení žáků:** Pravidelné hodnocení znalostí a dovedností žáků, poskytování zpětné vazby a sledování jejich pokroku.
- **Individuální přístup:** Věnování se individuálním potřebám každého žáka, ať už jde o žáky s nadáním, tak o ty, kteří potřebují podpůrná opatření.
- **Tvorba výukových materiálů:** Vytváření pracovních listů, prezentací a dalších didaktických pomůcek pro zpestření výuky.
- **Výchovná činnost:** Výchova žáků nejen k vědomostem, ale i k hodnotám, jako je tolerance, respekt a zodpovědnost.
- **Spolupráce s rodiči a dalšími odborníky:** Komunikace s rodiči o prospěchu jejich dětí, spolupráce s psychology, speciálními pedagogy a dalšími odborníky.

Požadavky na dobré pedagogy

- **Pedagogické vzdělání:** Základním požadavkem je vzdělání v oboru, který chce pedagog vyučovat.
- **Odborné znalosti:** Pedagog by měl mít hluboké znalosti v oboru, který vyučuje, a měl by být schopen tyto znalosti předávat žákům srozumitelně a poutavě.
- **Pedagogické dovednosti:** Zvládnutí různých pedagogických metod a schopnost je vhodně volit podle konkrétní situace a věkové skupiny žáků.
- **Komunikační dovednosti:** Schopnost efektivně komunikovat s žáky i s jejich rodiči, vytvářet pozitivní vztahy a budovat důvěru.
- **Trpělivost a tolerance:** Děti se mohou chovat nepředvídatelně. Pedagog by měl být trpělivý, tolerantní a schopný zvládat konfliktní situace.
- **Kreativita a organizační schopnosti:** Schopnost vymýšlet a organizovat zajímavé a rozmanité výukové aktivity.
- **Motivace a nadšení:** Učitelské povolání vyžaduje nadšení pro věc a schopnost motivovat žáky k učení.
- **Stálý profesní rozvoj:** Vzhledem k neustálým změnám ve vzdělávání je důležitý zájem o profesní rozvoj a ochotu stále se učit nové věci.

Výzvy a příležitosti

- Pedagogická profese se v dnešním dynamickém světě potýká s řadou výzev, ale zároveň nabízí i mnoho příležitostí. Svět se neustále mění, a to se odráží i v oblasti vzdělávání. Pedagogové se proto musí neustále adaptovat na nové trendy a požadavky a hledat inovativní přístupy k výuce.

Výzvy pedagogické profese

- **Rychlý vývoj technologií:** Technologie se neustále vyvíjejí a pedagogové musí držet krok s těmito změnami. Musí se naučit využívat technologie ve výuce a integrovat je do svých pedagogických přístupů.
- **Změny v požadavcích na vzdělávání:** Svět práce se mění a s ním i požadavky na vzdělávání. Pedagogové musí připravovat žáky na práci v digitálním světě a rozvíjet u nich klíčové kompetence, jako je kritické myšlení, kreativita a spolupráce.
- **Nárůst inkluze:** Ve školách se stále více prosazuje inkluze, tzn. vzdělávání všech dětí, bez ohledu na jejich individuální potřeby a specifika. Pedagogové musí být připraveni na práci s inkluzivními žáky a na individuální přístup k nim.
- **Nedostatek pedagogů:** V mnoha zemích světa je nedostatek kvalifikovaných pedagogů. To vede k přetěžování pedagogů a snižování kvality výuky.
- **Nízká prestiž pedagogické profese:** Pedagogická profese často trpí nízkou prestiží a nízkým ohodnocením. To může odradit mladé lidi od studia pedagogiky a od práce ve školství.

Příležitosti pedagogické profese

- **Využití technologií:** Technologie mohou pedagogům zpestřit výuku, zpřístupnit informace a umožnit individualizaci vzdělávání.
- **Inovativní pedagogické přístupy:** Pedagogové mají možnost zkoušet a implementovat inovativní pedagogické přístupy, které zohledňují individuální potřeby žáků a moderní trendy ve vzdělávání.
- **Práce s inkluzivními žáky:** Práce s inkluzivními žáky je náročná, ale zároveň i obohacující. Pedagogové se učí pracovat s různorodou skupinou žáků a rozvíjet u nich toleranci a respekt k druhým.
- **Smysluplná práce:** Pedagogická profese je smysluplná práce, která má reálný dopad na životy žáků a na celou společnost. Pedagogové pomáhají žákům formovat se v zodpovědné a plnohodnotné osoby.
- **Možnost profesního rozvoje:** Pedagogové se mohou neustále vzdělávat a rozvíjet své profesní dovednosti. Existuje mnoho kurzů, workshopů a konferencí, které jim pomohou držet krok s nejnovějšími trendy ve vzdělávání.

Autorita učitele

- Autorita učitele a vychovatele je v procesu výchovy a vzdělávání klíčová. Učitelé a vychovatelé jsou zodpovědní za to, aby jejich žáci a svěřenci dodržovali pravidla, plnili úkoly a chovali se zodpovědně. K dosažení těchto cílů je nezbytná autorita, která by však neměla být založena na strachu a represích, ale na respektu a vzájemné důvěře.

-

Typy autority

- **Autorita založená na strachu:** Tento typ autority je založen na hrozbě trestu nebo násilí. Žáci a svěřenci se bojí neuposlechnout učitele nebo vychovatele, protože se obávají následků. Tato autorita může být sice v krátkodobém horizontu efektivní, ale v dlouhodobém horizontu má negativní dopady na rozvoj žáků a svěřenců. Může vést k ztrátě motivace, k nízkému sebevědomí a k agresivnímu chování.
- **Autorita založená na respektu:** Tento typ autority je založen na vzájemném respektu mezi učitelem a žákem, respektive mezi vychovatelem a svěřencem. Učitel a vychovatel si získávají respekt žáků a svěřenců spravedlivým a zodpovědným přístupem, svou odbornou znalostí a zájmem o jejich rozvoj. Žáci a svěřenci respektují učitele a vychovatele a chtějí se jim líbit, a proto se snaží dodržovat pravidla a plnit úkoly.
- **Autorita založená na charismatu:** Tento typ autority je založen na osobním kouzlu a charismatu učitele nebo vychovatele. Žáci a svěřenci jsou uchváteni osobností učitele nebo vychovatele a chtějí ho napodobovat. Tato autorita může být velmi efektivní, ale je závislá na osobnosti učitele nebo vychovatele a není proto trvale udržitelná.

Důležité principy

- **Spravedlnost a důslednost:** Učitelé a vychovatelé by měli být spravedliví a důslední ve svém přístupu ke všem žákům a svěřencům. Pravidla by měla být jasná a srozumitelná a měla by se důsledně dodržovat.
- **Respekt k žákům a svěřencům:** Učitelé a vychovatelé by měli vždy respektovat žáky a svěřence jako osoby, a to i v případě, že se chovají nevhodně. Neměli by je ponižovat, urážet ani jim jinak ubližovat.
- **Jasná komunikace:** Učitelé a vychovatelé by měli jasně komunikovat se svými žáky a svěřenci. Měli by jim vysvětlovat pravidla, očekávání a důsledky jejich chování.
- **Pozitivní motivace:** Učitelé a vychovatelé by se měli snažit motivovat své žáky a svěřence k pozitivnímu chování. Měli by jim dávat pochvaly a odměny za dobré výsledky a chování.
- **Spolupráce s rodiči:** Učitelé a vychovatelé by měli spolupracovat s rodiči žáků a svěřenců. Měli by je informovat o prospěchu a chování jejich dětí a společně s nimi řešit případné problémy.

Požadavky a podmínky práce učitele

- Práce učitele je náročná, ale zároveň i smysluplná a zodpovědná. Učitelé hrají klíčovou roli ve vzdělávání a výchově budoucích generací a mají tak reálný dopad na životy svých žáků.

Základní požadavky na učitele

- **Odborné vzdělání:** Učitel by měl mít magisterský titul v oboru, který vyučuje. V České republice je pro práci na základních a středních školách nutné absolvovat pedagogické studium.
- **Pedagogické způsobilosti:** Učitel by měl mít pedagogické způsobilosti, které mu umožňují pracovat s dětmi a mládeží. Pedagogické způsobilosti se získávají absolvováním pedagogického studia.
- **Zdravotní způsobilost:** Učitel by měl být zdravotně způsobilý pro výkon pedagogické profese. Zdravotní způsobilost se posuzuje u praktického lékaře.
- **Trestní bezúhonnost:** Učitel by měl být bezúhonný ve smyslu zákona o trestní odpovědnosti.
- **Další požadavky:** V závislosti na konkrétní škole a typu pozice mohou být stanoveny i další požadavky, například jazyková vybavenost, pedagogická praxe, zkušenosti s vedením kroužků apod.

Profesní kompetence učitele

- Profesní kompetence učitele představují soubor znalostí, dovedností a osobnostních předpokladů, které mu umožňují efektivně plnit jeho pedagogickou roli. Jsou klíčovým faktorem pro dosažení kvalitního vzdělávání a rozvoje žáků.

Klíčové oblasti profesních kompetencí

- **Pedagogické znalosti a dovednosti:** Učitel by měl mít hluboké znalosti v oboru, který vyučuje, a měl by být schopen tyto znalosti předávat žákům srozumitelně a poutavě. Měl by ovládat různé pedagogické metody a techniky a umět je vhodně volit podle konkrétní situace a věkové skupiny žáků.
- **Didaktické znalosti a dovednosti:** Učitel by měl znát principy a metody didaktiky a umět je aplikovat ve své výuce. Měl by být schopen plánovat a organizovat výuku, vytvářet smysluplné a motivující aktivity pro žáky a hodnotit jejich pokrok.
- **Psychologické znalosti a dovednosti:** Učitel by měl mít základní znalosti z psychologie dítěte a dospívajícího. Měl by rozumět jejich psychomotorickému vývoji, kognitivním procesům, emocím a sociálnímu chování. Tyto znalosti mu pomohou lépe porozumět žákům a jejich potřebám a efektivně s nimi komunikovat.
- **Komunikační a prezentační dovednosti:** Učitel by měl umět efektivně komunikovat se svými žáky i s jejich rodiči. Měl by být schopen jasně a srozumitelně vyjadřovat své myšlenky a nápady a umět prezentovat informace poutavou a motivující formou.
- **Organizační a řídicí dovednosti:** Učitel by měl být schopen efektivně organizovat svůj čas a práci. Měl by umět zvládat stresové situace a řídit výuku tak, aby žáci byli aktivně zapojeni do dění a aby se cítili ve třídě komfortně.
- **Osobnostní předpoklady:** Učitel by měl mít kladný vztah k dětem a mládeži a měl by se o ně zajímat. Měl by být empatický, trpělivý a tolerantní. Zároveň by měl mít autoritu a umět si ji u žáků získat a udržet.
- **Motivace a profesní rozvoj:** Učitel by měl být motivován k celoživotnímu učení a profesnímu rozvoji. Měl by se aktivně zajímat o nové trendy ve vzdělávání a měl by se snažit neustále zdokonalovat své znalosti a dovednosti.

Profesní étos

- Profesní étos učitele představuje soubor morálních principů a hodnot, které by měl učitel dodržovat ve své pedagogické činnosti. Je to morální kompas, který učiteli pomáhá orientovat se v etických dilematech a činit správná rozhodnutí ve prospěch svých žáků a celé společnosti.

Klíčové principy profesního étosu učitele

- **Odpovědnost:** Učitel nese zodpovědnost za vzdělávání a výchovu svých žáků. Měl by se snažit, aby jeho žáci získali kvalitní vzdělání a rozvinuli se v zodpovědné a plnohodnotné osoby.
- **Spravedlnost a nestrannost:** Učitel by se měl chovat ke všem žákům spravedlivě a nestranně. Neměl by diskriminovat žádného žáka na základě jeho rasy, pohlaví, náboženství, sociálního původu či jiných faktorů.
- **Respekt:** Učitel by měl respektovat své žáky jako osoby. Měl by jim naslouchat, oceňovat jejich názory a respektovat jejich individuální potřeby.
- **Integrita:** Učitel by měl jednat vždy s integritou a dodržovat etické principy. Měl by se vyhýbat podvodům, lžím a klamání.
- **Profesní mlčenlivost:** Učitel by měl chránit soukromí svých žáků a jejich rodičů. Neměl by nikomu sdělovat osobní informace o žácích bez jejich souhlasu.
- **Profesní rozvoj:** Učitel by se měl neustále vzdělávat a rozvíjet své profesní dovednosti. Měl by se snažit držet krok s nejnovějšími trendy ve vzdělávání a zlepšovat své pedagogické metody.
- **Spolupráce:** Učitel by měl spolupracovat s rodiči žáků, s kolegy pedagogy a s dalšími odborníky. Měl by se snažit vytvářet podporující a inkluzivní školní prostředí.
- **Závazek k profesi:** Učitel by měl být oddaný své profesi a měl by se snažit dělat maximum pro to, aby jeho žáci byli úspěšní a šťastní.

Důležitost profesního étosu

- **Pomáhá učitelům činit správná rozhodnutí:** Profesní étos poskytuje učitelům morální kompas, který jim pomáhá orientovat se v etických dilematech a činit správná rozhodnutí ve prospěch svých žáků.
- **Buduje důvěru mezi učitelem a žáky:** Žáci si více váží učitelů, kteří se chovají eticky a s respektem. Důvěra mezi učitelem a žáky je nezbytná pro efektivní vzdělávání.
- **Posiluje profesní identitu učitelů:** Profesní étos pomáhá učitelům uvědomit si důležitost jejich profese a posiluje jejich profesní identitu.
- **Přispívá k vytváření pozitivního školního klimatu:** Učitelé, kteří dodržují profesní étos, přispívají k vytváření pozitivního a inkluzivního školního klimatu, ve kterém se žáci cítí bezpečně a respektováni.

Literatura

Horák, J., Kratochvíl, M. Stručné dějiny vývoje škol a pedagogického myšlení. Liberec: TU, 2005

Pařízek, V. Základy obecné pedagogiky. Praha: UK, 1996.

Průcha, J. a kol. Pedagogická encyklopedie. Praha: Portál 2009.

Průcha, J. Odborné školství a odborné vzdělávání. Fungování systému, problémy praxe a výzkum. Praha: Wolters Kluwer, 2019.